

Peutertaalbeleid

Tijdens een streektaalsymposium in Deventer heb ik vorige week gepleit voor een taalbeleid voor peuterspeelzalen in Limburg. Hoe ik daartoe ben gekomen? Omdat (groot)ouders vertellen: 'Ons kind weigert sinds de peuterspeelzaal Limburgs te spreken, ook al houden we thuis het Limburgs aan.'

Juist peuterspeelzalen, veel meer dan basisscholen, blijken het spreken van een regionale taal te blokkeren. Ook elders in Europa is dat zo. Uit onderzoek van Gino Morillo Morales, uitgevoerd aan het Meertens Instituut en Radboud Universiteit, is inmiddels wel duidelijk wat er aan de hand is.

In de peuterspeelzaal leren peuters snel de sociale betekenis van het gebruik van Limburgs en Nederlands. Nederlands betekent dat je moet opletten als peuter, dat je instructie krijgt, dat je in een hiërarchische relatie staat met je leerkracht en dat je iets nieuws aan het leren bent. Wat belangrijk is. Het Nederlands heeft ook een centrale plek: in de kringgesprekken midden in het lokaal.

Het Limburgs daarentegen legt een informele een-op-een relatie tussen peuter en leerkracht. Andere kinderen mogen daarbij de leerkracht negeren, want het gebruik van het Limburgs is niet bedoeld om schoolkennis over te dragen. Het Limburgs heeft vaker een marginale plek: in de gang en op de speelplaats. Deze sociale betekenis van taalkeuze tussen Nederlands en Limburgs is funest voor de doorgifte van Limburgs aan de jongste generaties.

De interpretatie van het spreken van Limburgs en Nederlands is historisch bepaald. Vanuit een rationele visie zijn peuterspeelzalen instituties die het Nederlands verspreiden en voor kinderen mogelijkheden creëren om hogerop te komen. De peuterspeelzaal kiest voor Nederlands vanuit het idee dat communicatie in deze taalvariëteit in het hele land met iedereen probleemloos verloopt, simpelweg omdat het geografisch en sociaal een neutrale variëteit zou zijn. Volgens dit idee overkoept het Nederlands alle dialectgebieden en behoort het niemand

toe. Door het Nederlands kan een peuter dus participeren met, en zich emanciperen in de wereld van leren, politiek en hogere cultuur. De romantische visie laat ons weten dat taalvariatie een realiteit is. Het Limburgs drukt rechtstreeks de essentie van een gemeenschap of van sprekers uit. Met het spreken ervan laat iemand weten een authentieke Limburger te zijn.

Het wordt tijd om het goede van beide visies te behouden en op te heffen wat belemmerend werkt voor de overdracht van het Limburgs aan de jongste generaties. Enerzijds kan dat door te beseffen dat het Nederlands helemaal niet zo geografisch neutraal is. Ook het Nederlands zoals het in Limburg wordt gesproken is volgens velen niet het goede Nederlands zoals dat van de Randstad, en belemmert op nationaal niveau een soepele communicatie. Het Nederlands is ook sociaal niet neutraal want scholen bevoordelen meestal die leerlingen die thuis al bekend zijn met het goede Nederlands.

Anderzijds kan het spreken van Limburgs losgekoppeld worden van een claim op authentiek Limburgerschap. Ook nieuwkomers kunnen prima Limburgs leren en spreken.

Wat *L1 Nieuws* vorige week meldde over de leerkrachten van de peuterspeelzalen klopt helemaal niet. Die leerkrachten staan zeer positief tegenover het spreken van Limburgs in de peuterspeelzaal, maar hebben hierbij ondersteuning nodig.

Mijn advies, geïnspireerd door het taalbeleid in Friesland: voor iedere groep peuters staan twee gelijkwaardige leerkrachten. De ene spreekt altijd en bij elke activiteit Nederlands, de andere Limburgs. Deze gelijkwaardigheid in gebruik moet de hiërarchie tussen Limburgs en Nederlands doorbreken. Nog mooier zou het zijn als alle thuishouders van alle peuters het leren van nieuwe kennis zouden (mogen) ondersteunen.

Reageren?

leonie.cornips@maastrichtuniversity.nl

Leonie Cornips, bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de UM, over de relatie tussen gesproken talen en dialecten in Limburg en de daaraan ontleende identiteit.

